

Анотація. В научной работе рассмотрены организационно-институциональные основы государственного целевого программирования охраны окружающей природной среды в Украине, в частности осуществлена характеристика нормативно-правовых документов в этой сфере; представлен ряд государственных органов, наделенных координационными, организационно-распорядительными и контрольными функциями по целевому программированию в сфере охраны окружающей природной среды. Автором сделан акцент на том, что главными заданиями формирования государственной экологической политики Украины являются создание новой системы экологического законодательства и формирования государственного механизма обеспечения соблюдения правовых экологических требований и их имплементация к экологическому законодательству стран Европейского Союза.

Ключевые слова: государственное целевое программирование, целевые комплексные программы, охрана природной окружающей среды, нормативно-правовое обеспечение, экологическое программирование, система экологического законодательства.

Summary. In the scientific work the organizational and institutional bases of state targeted programming of environment protection in Ukraine were considered, in particular the description of the legal documents in this sphere was carried out; a number of state bodies, provided with coordination, organizational, managerial and control functions for targeted programming in the field of environmental protection are represented. It is noted by the author that the main tasks of forming the state environmental policy of Ukraine are the creation of a new system of environmental legislation and the formation of a state mechanism for ensuring compliance with legal environmental requirements and their implementation into environmental legislation of the European Union countries.

Key words: state target-oriented programming, target integrated programs, environmental protection, regulatory-legal support, ecological programming, system of ecological legislation.

УДК 338.23

Сердюк Г. В.

*здобувач кафедри міжнародних економічних відносин
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*

Serdiuk H. V.

*Applicant of the department of International Economic Relations
V.N. Karazin Kharkiv National University*

КРАЇНИ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ В РАМКАХ ТРАНСТИХООКЕАНСЬКОГО ПАРТНЕРСТВА

NORTH AMERICAN COUNTRIES WITHIN THE TRANS-PACIFIC PARTNERSHIP

Анотація. У статті аналізуються міжнародні торговельні відносини країн Північної Америки з країнами-учасницями Транстихоокеанського партнерства на даний час для того, щоб забезпечити розуміння необхідності існування цього партнерства, особливо після того, як США перестали підтримувати угоду про ТТП з січня 2017 року. Ця невизначена ситуація може створити нові можливості для країн, які підписали угоду про партнерство. Розглянуті перспективи створення ТТП без США відповідно до первинних умов, створених під час підписання договору у жовтні 2016 року.

Ключові слова: Угода про Транстихоокеанське партнерство, зона вільної торгівлі, НАФТА, СОТ, зовнішньоторговельний обіг.

Вступ та постановка проблеми. Нині між країнами-учасницями Транстихоокеанського партнерства (ТТП) існує більше 300 преференційних торговельних угод, приблизно 200 з яких були ратифіковані після 1990 року. Важливим завданням для науковців є визначення впливу цих регіональних/преференційних угод на світову торгівлю і розуміння того, допомагають вони або заважають багатосторонньому процесу лібералізації торгівлі за участю більшості країн світу.

Реалізація угоди про Транстихоокеанське партнерство є невизначеною через те, що після кількох років переговорів між 12 країнами та її підписанням США вирішили покинути ТТП. Угода про Транстихоокеанське партнерство (ТТП) була підписана 4 лютого 2016 року дванадцятьма країнами (Австралія, Бруней, В'єтнам, Канада,

Малайзія, Мексика, Нова Зеландія, Перу, Сінгапур, Сполучені Штати Америки, Чилі, Японія).

У статті розглянуті міжнародні торговельні відносини між країнами НАФТА (США, Мексика, Канада) та іншими країнами-учасницями ТТП.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зв'язку з актуальністю питань про створення Транстихоокеанського партнерства і виходом США з нього в роботах різних авторів приділяється багато уваги аналізу цього питання і можливим сценаріям розв'язання ситуації.

Дослідженням угоди про Транстихоокеанське партнерство займаються Л. Беккер, Алі Дідхан, Т.Б. Едсал, Б. Каракавалі, М. Колскі-Левіс, Д. К'юрік, Г. Мінамі, Д. Сюр'як, Д. Талагі, Г. Хатченс, а також українські вчені, такі як Н.Д. Городня, О.А. Іващенко, А.П. Румянцев.

Метою статті є аналіз торговельного обігу країн НАФТА з країнами Транстихоокеанського партнерства, виділення основних торговельних партнерів в рамках угоди про ТТП, а також аналіз економічних показників одинадцяти країн ТТП за умови відсутності США і порівняно з показниками за умови невиходу США з угоди про ТТП.

Результати дослідження. В рамках Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ), а потім і в рамках світової організації торгівлі країни визнали, що торгівля товарів та послуг є важливим інструментом сприяння розвитку населення.

Крім того, план сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй до 2030 року включає таку мету: «зміцнення засобів здійснення та активізації глобального партнерства в інтересах сталого розвитку, який охоплює просування всезагального, заснованого на правилах, відкритої, недискримінаційної і справедливої багатосторонньої системи торгівлі в рамках СОТ» [1; 2].

Таким чином, країни, які бажають розширити експорт як засіб досягнення економічного зростання, установлюють все більш тісні зв'язки з країнами, що мають схожу економічну та торговельну політику, що приводить до швидкого зростання числа угод про вільну торгівлю. Угода про вільну торгівлю може сприяти розвитку торгівлі, міжнародному співробітництву між країнами в різних частинах світу, тому угода про ТТП пропонувалася як одна з найбільш амбітних угод [3].

ТТП є складною угодою про вільну торгівлю, яка гармонізує багатосторонні відносини між дванадцятьма країнами. Ці країни мають різні не тільки економічні інтереси, але й геополітичні. Створення великого торгового блоку може генерувати такі переваги для Азіатсько-Тихоокеанського регіону: створення додаткової внутрішньої торгівлі, ефективні компанії стають більш великими, а неефективні компанії зникають. Регіон ставатиме більш насиченим двосторонніми та багатосторонніми угодами, а поглиблення лібералізації сприятиме консолідації. Поступово будуть зникати тарифи. ТТП може стати основою для створення АТЗСТ (Азіатсько-Тихоокеанської

зони вільної торгівлі) і забезпечити альтернативний центр влади в рамках АТЕС [4].

Початкова угода про ТТП мала стати досить звичайною угодою про зону вільної торгівлі з точки зору торгівлі, утворення робочих місць та економічного зростання. Ми можемо прослідкувати це в таких факторах: чутливі сектори успішно протистояли значній лібералізації; ПШ в більшості секторів економіки залучаються всіма країнами, а також вже є велика мережа наявних двосторонніх інвестиційних договорів, де врегулювання суперечок проходить на рівні «інвестор – держава»; за умов договору вплив на ринок послуг буде мінімальним; основна функція ТТП полягає у поліпшенні зв'язку в рамках ГАТС (Генеральна угода з торгівлі послугами) [4].

У статті були розглянуті торговельні відносини між країнами НАФТА та іншими членами ТТП, щоб зрозуміти потенційний вплив ТТП на торгівлю США, Канади і Мексики, якщо угода буде ратифікована.

Також було проаналізовано зовнішньоторговельний обіг (експорт + імпорт) країн учасниць ТТП за 2015 рік з більш детальною зупинкою на країнах НАФТА, а саме були виділені спочатку десять основних торговельних партнерів в світі, а потім основні торговельні партнери з країн ТТП, за винятком країн, що увійшли до основних партнерів (рис. 1–6).

Отже, серед основних торговельних партнерів США знаходяться Канада, Китай і Мексика. Серед своїх лідируючих торговельних партнерів США має наявні угоди про вільну торгівлю з Канадою, Мексикою і Кореєю. Японія, на долю якої приходить 5,27% від загального обсягу торгівлі, є членом угоди про ТТП (рис. 2).

Серед країн-учасниць ТТП, з якими США установили торговельні зв'язки, Сінгапур, Австралія, Чилі і Перу вже мають наявні угоди про вільну торгівлю з США. За винятком основних торговельних партнерів, на долю цих країн припадають близько 6,5% від загального товарообігу США (рис. 3).

Серед основних торговельних партнерів Канади слід назвати США, Китай і Мексику. Серед своїх лідируючих торговельних партнерів Канада має наявні угоди про

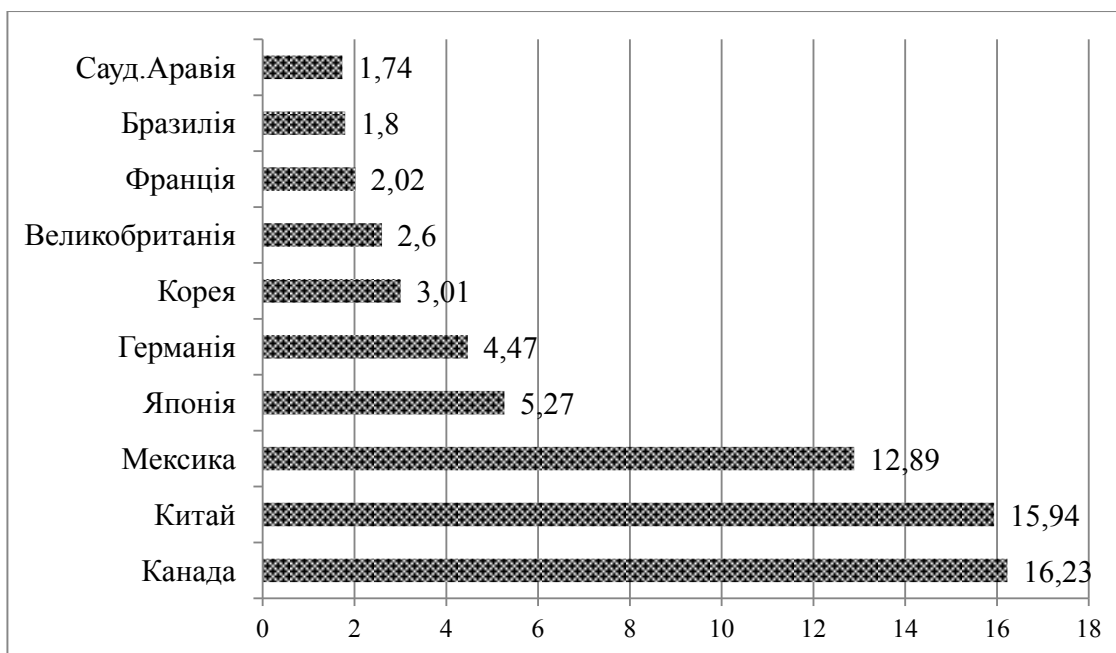

Рис. 1. Основні торговельні партнери США (доля від загального обсягу торгівлі, 2015 рік, %) [5; 6]

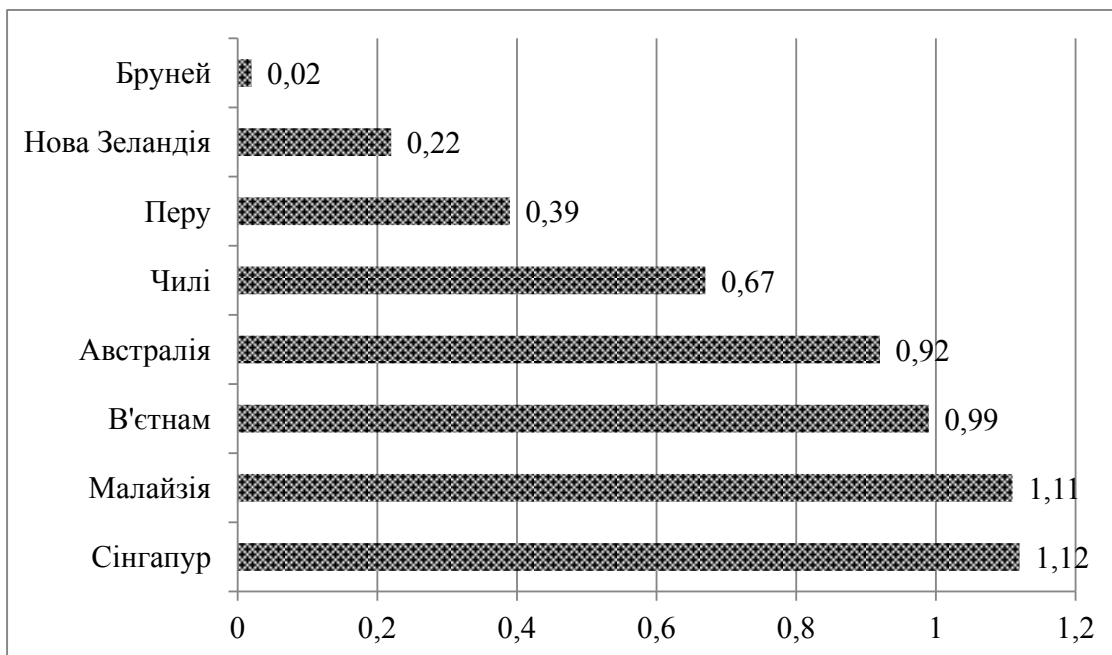

Рис. 2. Торгівля США з країнами ТПП (за винятком тих, які є основними торговельними партнерами); доля від загального обсягу торгівлі, 2015 рік, % [5; 6]

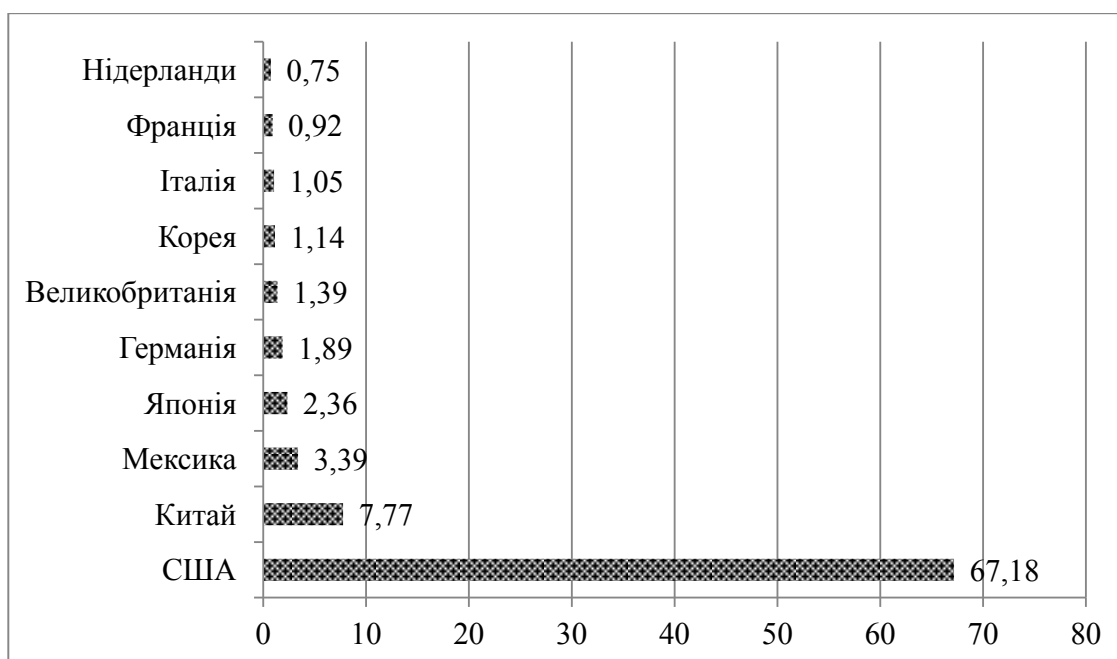

Рис. 3. Основні торговельні партнери Канади (доля від загального обсягу торгівлі, 2015 рік, %) [5; 6]

вільну торгівлю з США, Мексикою і Кореєю. Японія, на долю якої припадають 2,36% від загального обсягу торгівлі, є членом угоди про ТПП (як Мексика) (рис. 4).

Серед країн-членів ТПП, з якими Канада має торговельні зв'язки, Чилі і Перу вже мають наявні угоди про вільну торгівлю з Канадою. За винятком основних торговельних партнерів, на долю цих країн припадають менше 2% від загального товарообігу США (рис. 5).

США – основний торговельний партнер Мексики, на них припадають майже 65% мексиканського товарообігу.

Крім США, серед своїх основних торговельних партнерів Мексика вже має наявні угоди про вільну торгівлю з Канадою, Японією, Німеччиною, Іспанією і Італією.

На рис. 6 ми бачимо країн-учасниць ТПП, з якими Мексика має торговельні зв'язки. З Чилі і Перу у Мексики вже є угоди про вільну торгівлю.

Таким чином, країни НАФТА є основними торговельними партнерами один для одного. Можна зробити висновок, що загальний обсяг торгівлі США, Канади і Мексики з країнами ТПП становить незначну кількість, за винят-

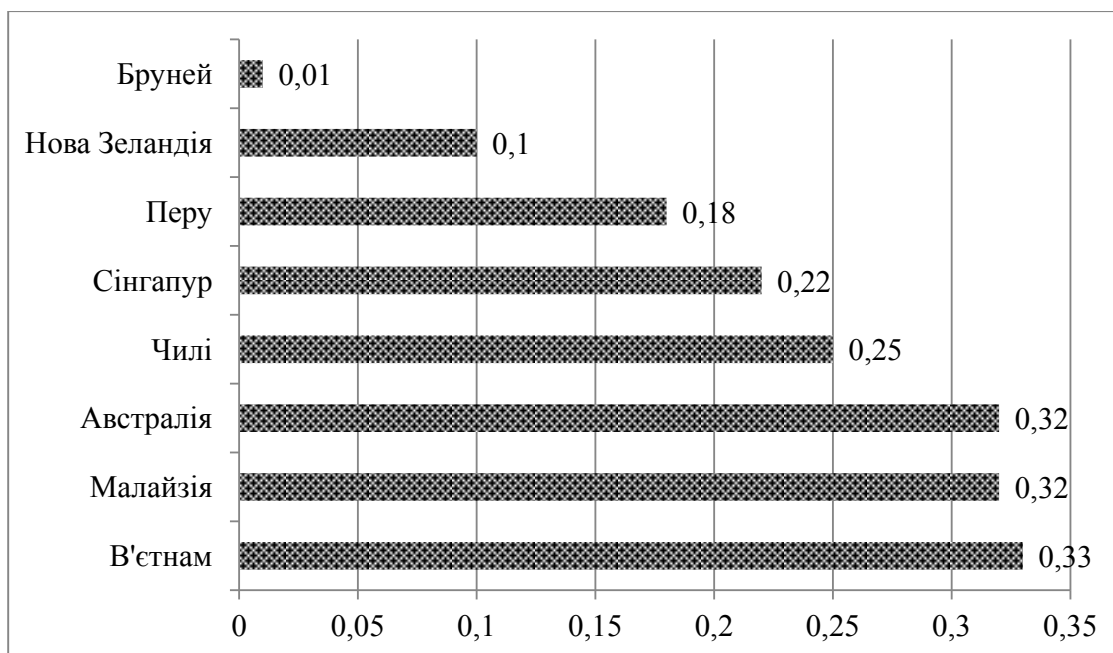

Рис. 4. Торговля Канади з країнами ТТП (за винятком тих, які є основними торговельними партнерами); доля від загального обсягу торгівлі, 2015 рік, % [5; 6]

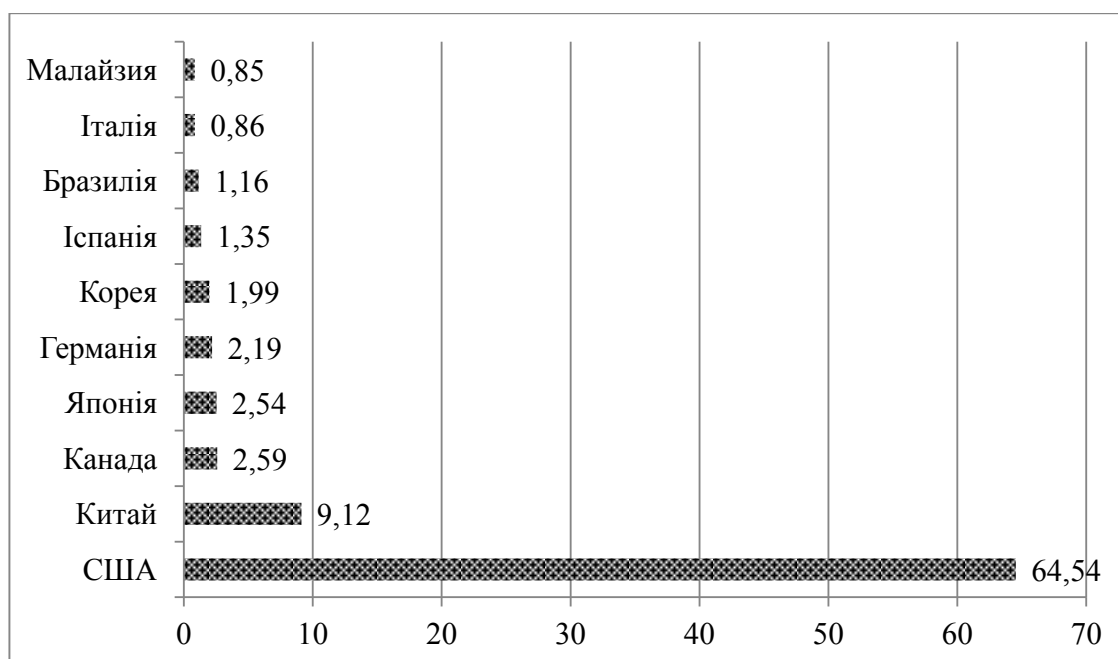

Рис. 5. Основні торговельні партнери Мексики (доля від загального обсягу торгівлі, %) [5; 6]

ком тих країн, які входять в перелік основних десяти торговельних партнерів.

Однією з умов підписання договору про створення ТТП була така: «у випадку, якщо не всі з початкових країн, які підписали угоду, впродовж двох років повідомлять про завершення виконання необхідних юридичних норм, угода вступить в силу через 60 днів після витікання цього періоду якщо хоча б шість початкових підписантів, які разом мають 85% сукупного валового внутрішнього продукту від загального ВВП підписантів 2013 року, викона-

ють необхідні умови». Отже з огляду на те, що угода про ТТП була підписана 4 лютого 2016 року, вона вступить в силу через 60 днів після 4 лютого 2018 року за умов дотримання вищезазначених умов [2; 4].

Однак Японія і США становлять 79% необхідного для ратифікації угоди про ТТП ВВП. Отже, без участі США ратифікація угоди про ТТП стає більш важкою [4].

ТТП без США обіцяє значно нижчі вигоди завдяки виведенню найбільшої економіки серед дванадцяти первинних підписантів (табл. 1).

Всі члени угоди про ТТП (на момент її підписання) є членами Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС). Їх загальне населення становить приблизно 812 млн. осіб. Сукупний номінальний ВВП становить 27,5 трлн. дол., імпорт товарів більше 4,7 трлн. дол., імпорт послуг становить 1,1 трлн. дол. Вихід США різко скорочує ці показники [7]. Одинадцять країн ТТП (без США) мають приблизно одну третину від загального ВВП, 60% населення дванадцяти держав, а також одну третину від ВВП на душу населення США.

Попереднє введення ТТП з одинадцятьма учасниками, безсумнівно, приведе до того, що США заявлять про свій намір відкрити двосторонні торговельні переговори з кожною з одинадцяти країн.

Висновки. Для одинадцяти членів угоди про створення ТТП вихід США буде мати різні наслідки. Американські держави (Канада, Мексика, Чилі, Перу) вже мають договори про зони вільної торгівлі з США, тому вони не відчують недоліки преференцій на ключових ринках, водночас вони отримають додаткові пільги на азіатському ринку.

Та навіть якщо деякі країни мають попередні угоди про вільну торгівлю між собою, згідно з прогнозами, які можуть відрізнитися, під час вступу в силу угоди в своєму початковому вигляді країни будуть підвищувати свої реальні доходи до 2030 року (наприклад, для Чилі цей показник виросте до 4 млрд. дол., Мексики – до 3,7 млрд. дол., США – до 131 млрд. дол.) [2; 7].

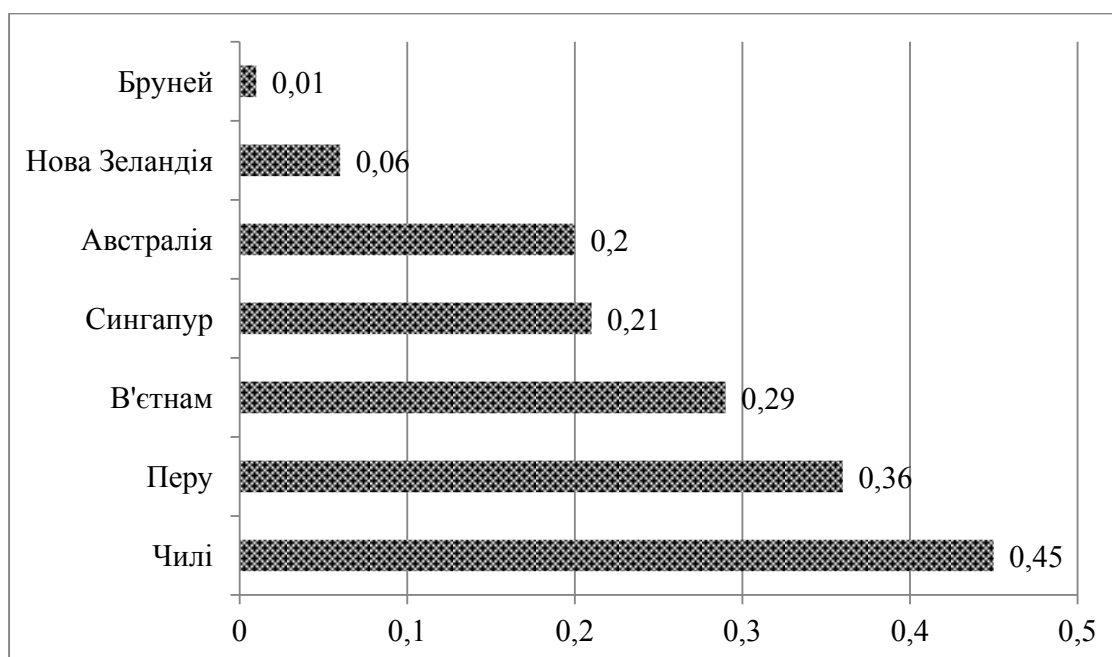

Рис. 6. Торговля Мексики з країнами ТТП (за винятком тих, які є основними торговельними партнерами); доля від загального обсягу торгівлі, 2015 рік, % [5; 6]

Таблиця 1

Основні макроекономічні показники одинадцяти країн ТТП та США, 2016 рік

Країна	ВВП		ВВП на душу населення		Населення
	номінальний млн. дол.	ВВП по ППС, млн. дол.	номінальний, дол.	по ППС, дол.	млн. осіб
Австралія	1 225 286	1 140 619	51 181	47 644	23,9
Бруней	12 930	33 171	30 993	79 508	0,4
В'єтнам	191 454	553 421	2 088	6 037	91,7
Канада	1 550 537	1 633 700	43 280	45 602	35,8
Малайзія	296 284	817 425	9 501	26 211	31,2
Мексика	1 143 796	2 230 137	9 452	18 430	121,0
Нова Зеландія	172 257	167 934	37 066	36 136	4,6
Перу	192 113	389 921	6 168	12 518	31,1
Сінгапур	292 734	472 590	52 888	85 382	5,5
Чилі	240 233	423 285	13 342	23 507	18,0
Японія	4 124 211	4 843 269	32 479	38 142	127,0
Разом 11 країн без США	9 441 835	12 705 472	19 261	25 919	490
США	18 036 650	18 036 650	56 084	56 084	321,6

Джерело: побудовано автором за матеріалами [4; 7]

Список використаних джерел:

1. United Nations Sustainable Development Knowledge Platform, Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>.
2. Ytokazu G. The Trans-Pacific Partnership: A New Role of the United States of America and Japan in the Asia-Pacific / G. Ytokazu. – 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ssrn.com/abstract=2934300>.
3. Urata S. The Trans-Pacific Partnership Agreement as a Vehicle for Revitalizing the Japanese Economy and Rebuilding the World Trade Regime / S. Urata. – February, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://voxeu.org/article/transpacificpartnershipandrevitalisationjapaneseeconomy>.
4. Quantifying the TPP Without the United States / [D. Ciuriak, A. Dadkhah, J. Xiao]. – 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ssrn.com/abstract=297995>.
5. Karacaovali B. International Trade Effects of Trans-Pacific Partnership for North America / B. Karacaovali, D. Talagi // University of Hawaii at Manoa, Department of Economics, Working Paper. – 2017. – № 17-01.
6. WTO [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://docs.wto.org/dol2fe/Pages/FE_Search/FE_S_S006.aspx.
7. International Monetary Fund (IMF). April 2017. World Economic Outlook Database [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2017/01/weodata/index.aspx>.

Анотація. В статті аналізуються міжнародні торговельні відносини країн Північної Америки з країнами-учасницями Транстихоокеанського партнерства в нинішній час з метою забезпечити розуміння необхідності існування цього партнерства, особливо після того, як США перестали підтримувати угоду про ТПП з січня 2017 року. Ця невизначена ситуація може створити нові можливості для країн, які підписали угоду про партнерство. Розглянуті перспективи створення ТПП без США відповідно до початкових умов, створених при підписанні угоди в жовтні 2016 року.

Ключові слова: Угода про Транстихоокеанське партнерство, зона вільної торгівлі, НАФТА, ВТО, зовнішньоторговельний оборот.

Summary. The article analyzes the international trade relations of North American countries with the countries of the Trans-Pacific Partnership at the present time in order to provide an understanding of the necessity of this partnership, especially after the United States stopped supporting the TPP agreement from January 2017. This uncertain situation may create new opportunities for countries that have signed a partnership agreement. Prospects of the creation of the TPP without the United States are considered according to the initial conditions created by the signing of the agreement in October 2016.

Key words: Trans-Pacific Partnership Agreement, Free Trade Area, NAFTA, WTO, foreign trade turnover.

УДК 658:005.95

Серіков Д. О.

*викладач кафедри соціології та психології управління
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця*

Serikov D. O.

*Teacher of the department of sociology and management psychology
S. Kuznets Kharkiv National University of Economics*

ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ

DETERMINATION WAYS OF MANAGERIAL COMPETENCE FOR MANAGERS

Анотація. У статті обґрунтовано методичний підхід до визначення ключових чинників розвитку управлінської компетентності керівників підприємства за функціональною та особистісною складовими. Цей підхід поєднує застосування методу факторного аналізу та ранжирування з метою визначення найбільш критичних точок розвитку компетентності.

Ключові слова: компетентність, керівник, управлінська компетентність, функціональна складова компетентності, особистісна складова компетентності.

Вступ та постановка проблеми. Управлінська компетентність керівників потребує значної уваги та розвитку, адже сучасні проблеми підприємств нині багато в чому обумовлені недостатнім рівнем розвитку потенціалу сис-

теми управління, який залежить від професійного потенціалу, компетентності керівників. Компетентність керівників в сучасних динамічних умовах повинна розвиватися вищезазначеними темпами, що вимагає застосування